

Τμήμα αρχαιοτήτων και συγκοινωνιών μόνο στην Κύπρο

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα

Η Κύπρος είναι το μοναδικό κράτος-μέλος της ΕΕ που το Τμήμα Αρχαιοτήτων του, η διαχείριση δηλαδή της πολιτιστικής κληρονομιάς ενός τόπου, υπάγεται στο υπουργείο Μεταφορών Επικοινωνιών και Έργων, το οποίο επικεντρώνεται κυρίως στην κατασκευή δρόμων, λεωφορειολωρίδων, ποδηλατοδρόμων, πεζοδρομίων, γεφυρών και έργων δημόσιας ωφελείας. Στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές και άλλες σύγχρονες χώρες, οι αρχαιότητες, υπάγονται σε υπουργεία Πολιτισμού (ούτε καν Υφυπουργεία) γιατί προφανώς σημασία δεν έχει μόνο το (δημόσιο) έργο της ανασκαφής ή της συντήρησης, αλλά και η διάχυση της σημασίας των αρχαιοτήτων, της ιστορίας ενός τόπου στην ίδια τη χώρα, στους πολίτες της, αλλά και στο εξωτερικό. Αναλαμβάνουν εν ολίγοις αυτό που λέμε πολιτιστική πολιτική, η οποία αποτελεί και το κυριότερο εργαλείο διαμόρφωσης της εικόνας κάθε χώρας.

Στα διάφορα ευρωπαϊκά φόρα και υπουργικές επιτροπές με αντικείμενο τις αρχαιότητες και εν γένει τον Πολιτισμό η Κύπρος είναι η μοναδική που εμφανίζεται με υπουργό Μεταφορών, ο οποίος λογικά δεν είναι γνώστης του αντικειμένου, αφού δεν διορίζεται γι αυτό. Δεν είναι λίγες οι φορές που λειτουργοί σε ευρωπαϊκές υπηρεσίες ξαφνιάζονται και ακόμα ζητούν διευκρινίσεις αν πρόκειται περί λάθους που σε γραφειοκρατικές διαδικασίες συμπλήρωσης διαφόρων αιτήσεων, αναγράφεται το υπουργείο Μεταφορών στο σημείο «Αρμόδιο Υπουργείο».

«Όχι» στο Πολιτισμού

Στη βάση της λογικής, αλλά και της πρακτικής όλων των υπολοίπων χωρών, το Τμήμα Αρχαιοτήτων, θα πρέπει να ενταχθεί στο υπό διαμόρφωση υφυπουργείο Πολιτισμού. Αυτό προβλέπει και το κυβερνητικό νομοσχέδιο για τη σύσταση του υφυπουργείου, ωστόσο βρίσκει σθεναρή αντίσταση από λειτουργούς στο ίδιο το τμήμα, κυρίως συνδικαλιστές, οι οποίοι επιθυμούν να παραμείνουν υπάλληλοι του υπουργείου Μεταφορών.

Συζητώντας με μερικούς εξ' αυτών, προκύπτουν διάφοροι λόγοι τους οποίους επικαλούνται, άλλοι λογικοί, άλλοι αντιμετωπίσιμοι και κάποιοι υπερβολικοί. Κανένας δεν παραδέχθηκε (καν σε off the record συνομιλία) ότι λόγος μπορεί να

είναι ο φραγμός στην επαγγελματική ανέλιξη ή άλλες δημοσιούπαλληλικές φοβίες, αλλά η καχυποψία είναι διάχυτη τόσο ανάμεσα σε κυβερνητικά στελέχη και υψηλόβαθμους αξιωματούχους, όσο και σε όποιον άλλον ασχολείται βαθύτερα με το θέμα.

Υποστελέχωση και εξάρτηση

Είναι γεγονός ότι το τμήμα Αρχαιοτήτων, είναι υποστελεχωμένο και παραμελημένο, ίσως καθόλου τυχαία από το γεγονός ότι βρίσκεται ξεκρέμαστο και απομονωμένο σε υπουργείο που δεν έχει την επιστημονική κατάρτιση να αναδείξει και να εμβαθύνει στα θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς, ιστορίας και πολιτισμού.

Αν και υπάγεται στο αρμόδιο υπουργείο για τα δημόσια έργα, εντούτοις δεν διαθέτει οργανική θέση αρχιτέκτονα, πολιτικού μηχανικού ή επιμετρητή ποσοτήτων, που είναι άκρως απαραίτητοι για τη διεκπεραίωση των έργων συντήρησης.

Αυτό που κάθε καλοπιστος παρατηρητής βλέπει είναι ότι το υφιστάμενο στάτους στο υπουργείο Μεταφορών, παρέχει στους λειτουργούς μια σχετική ασφάλεια ότι ο εκάστοτε Υπουργός, θα λειτουργεί βοηθητικά εκεί και όπου χρειάζεται δίνοντας εντολή στο τμήμα δημοσίων έργων να παρέχει υπηρεσίες. Έτσι λειτουργούσε το τμήμα όλα αυτά τα χρόνια και η μετακίνησή του, προκαλεί ανασφάλεια και αγωνία, ιδιαίτερα γιατί το υφυπουργείο Πολιτισμού, θα δημιουργηθεί χωρίς πρόσθετο προϋπολογισμό, πράγμα που σημαίνει ότι ούτε εκεί θα υπάρχει διαχειριστική επάρκεια, χάνοντας και το πλεονέκτημα της συνεργασίας με το τμήμα δημοσίων έργων.

Βεβαίως, το κυβερνητικό νομοσχέδιο προβλέπει ότι το υφυπουργείο ξεκινά μεν χωρίς επιπλέον προϋπολογισμό, αλλά με ενοποιημένους πόρους των τμημάτων που θα το απαρτίζουν, ωστόσο ο πρώτος ή η πρώτη υφυπουργός και ο γενικός διευθυντής θα έχουν ένα χρόνο για να εντοπίσουν τις ανάγκες και θα καταθέσουν συμπληρωματικό προϋπολογισμό, ο οποίος σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, εκτιμάται ότι θα είναι περίπου πενταπλάσιος αυτού τον οποίο διαχειρίζεται τώρα το τμήμα Αρχαιοτήτων.

Το Κυπριακό στη μέση

Στην ανάλυση των λόγων τους οποίους αρκετοί διαφωνούντες με το κρατικό νομοσχέδιο μας ανέπτυξαν, εντάσσεται και το θέμα της μη ολιστικής αντιμετώπισης του θέματος των αρχαιοτήτων. Τα διατηρητέα για παράδειγμα, δεν θα υπάγονται, όπως μας εξήγησαν στο υφυπουργείο Πολιτισμού, αλλά στο υπουργείο Εσωτερικών, ενώ δεν λαμβάνεται υπόψη το φυσικό περιβάλλον στο

οποίο εντάσσονται οι αρχαιότητες.

Ασφαλώς, ένα υφυπουργείο, δεν μπορεί να έχει εξουσίες σε όλους ανεξαιρέτως τους τομείς. Είναι αναπόφευκτο να υπάρχουν συνέργειες και συνεργασίες με άλλα υπουργεία και υπηρεσίες, όπως για παράδειγμα το τμήμα περιβάλλοντος σε ότι αφορά στις περιβαλλοντικές μελέτες ή τον περιβάλλοντα χώρο των αρχαιοτήτων.

Αυτό που προκαλεί όμως τεράστια έκπληξη και απορία, είναι η εμπλοκή του Κυπριακού στους λόγους της άρνησης για μεταφορά του τμήματος στο υφυπουργείο Πολιτισμού, με ένα συνδυασμό συνταγματικού κωλύματος που προκύπτει λόγω του γεγονότος ότι το τμήμα αρχαιοτήτων ήταν από την εποχή της αγγλοκρατίας στο υπουργείο Μεταφορών, ενώ υπουργείο Παιδείας δεν υπήρχε καν στο Σύνταγμα της νεοσύστατης Κυπριακής Δημοκρατίας. Σύμφωνα με τη λογική που αναπτύχθηκε, εάν μετακινηθεί τώρα το τμήμα αρχαιοτήτων και μάλιστα σε αντισυνταγματική βάση, θα είναι βούτυρο στο ψωμί όσων μπορεί να επιδιώξουν να μοιραστούν οι αρχαιότητες στο βορρά στην τουρκοκυπριακή πλευρά και στον νότο στην ελληνοκυπριακή, καθώς αυτή τη στιγμή το τμήμα αρχαιοτήτων έχει την ευθύνη για τις αρχαιότητες σε ολόκληρη την Κύπρο.

Βεβαίως, τη λύση του Κυπριακού τη διαπραγματεύεται με λαϊκή εντολή ο εκάστοτε πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας και μόνο και όχι δημόσιοι υπάλληλοι τμημάτων, αλλά και αν ακόμα πρόκειται περί πατριωτικής αντίστασης, πώς θα διασφαλιστεί σε περίπτωση λύσης, στη βάση του υφιστάμενου Συντάγματος ότι το τμήμα αρχαιοτήτων θα παραμείνει στην Κεντρική Κυβέρνηση, αφού θα δημιουργηθεί καινούριο Σύνταγμα στη βάση των προνοιών της λύσης του Κυπριακού;

Προφάσεις εν αμαρτίαις

Σχολιάζοντας τις ενστάσεις των λειτουργών του τμήματος αρχαιοτήτων, ανώτερος κυβερνητικός αξιωματούχος ανέφερε στον «Π» ότι πρόκειται περί προφάσεων εν αμαρτίαις «για να μην χαθούν φέουδα». Το υφυπουργείο Πολιτισμού, είναι ένα εκσυγχρονιστικό εγχείρημα, που έχει όπως σημείωσε στόχο την ενοποίηση του πολυδιασπασμένου τομέα του πολιτισμού σε ένα πλαίσιο το οποίο θα έχει μεγαλύτερη ευχέρεια άντλησης ευρωπαϊκών κονδυλίων.

Τα ζητήματα στελέχωσης, τα οποία ήδη υπάρχουν έτσι κι αλλιώς και στο υπουργείο Μεταφορών, θα εξεταστούν από τον ή την Υφυπουργό και τον ή την διευθύντρια του Υφυπουργείου μόλις αναλάβουν καθήκοντα, όπως και όλες οι ελλείψεις, οι οποίες θα καλυφθούν σε εύλογο χρονικό διάστημα μέσω συμπληρωματικού προϋπολογισμού. Προέχει το πρώτο βήμα, που είναι η

δημιουργία του υφυπουργείου σημείωσε.

Πάντως, το νομοσχέδιο του υφυπουργείου Πολιτισμού, φαίνεται πως έχει σοβαρές ελλείψεις. Μια λογική, είναι αυτή που ανέπτυξε ο ανώτερος λειτουργός. Δηλαδή, κάνουμε το πρώτο βήμα και προχωράμε βλέποντας στο επόμενο. Ωστόσο αυτοί, δεν είναι καλοί λογαριασμοί. Το τμήμα αρχαιοτήτων, όπως και τα υπόλοιπα που θα μεταφερθούν στο Υφυπουργείο δεν είναι νεοσύστατα. Λειτουργούν χρόνια. Τα προβλήματα είναι γνωστά και καταγεγραμμένα και τα γνωρίζουν καλά αρμόδιες υπηρεσίες, υπουργεία και Κυβέρνηση. Θα μπορούσαν εξ' υπαρχής να επιλυθούν πριν γίνει το μεγάλο βήμα, το οποίο θα ήταν πιο στέρεο από τον πρώτο κιάλας χρόνο λειτουργίας του.

Η λογική των Εγγλέζων

Ποιος όμως σκέφτηκε εξ' αρχής να υπαχθεί το τμήμα αρχαιοτήτων στο υπουργείο Μεταφορών; Η απάντηση είναι οι Εγγλέζοι, το 1935 επί αγγλοκρατίας και αυτό, καθώς τότε αυτό ήταν το πιο πρακτικό, καθώς εκεί υπάγονταν τα δημόσια έργα. Άλλωστε, όπου έσκαβαν για να φτιάξουν δρόμους ή να κάνουν άλλα έργα, έβρισκαν αρχαία.

Πέραν τούτου, δεν υπήρχε υπουργείο Παιδείας. Τα θέματα παιδείας τα χειριζόταν στην ελληνοκυπριακή πλευρά η Εκκλησία, και στην τουρκοκυπριακή το ΕΒΚΑΦ. Υπουργείο Παιδείας δεν υπήρχε ούτε μετά την ανεξαρτησία, στο Σύνταγμα του '60. αφού τα θέματα αυτά έμειναν στις Κοινοτικές Συνελεύσεις. Το Υπουργείο Παιδείας με βάση το Δίκαιο της Ανάγκης δημιουργήθηκε το 1964, ωστόσο θεωρήθηκε τότε σοφό το τμήμα να παραμείνει στο Μεταφορών γιατί υπήρχε τεχνική υποστήριξη.

Πριν το 1935, το τμήμα αρχαιοτήτων υπαγόταν στην εφορία Μουσείων του Λονδίνου, ενώ τα μνημεία ήταν υπό του διευθυντή δημοσίων έργων του Λονδίνου.

Πηγή: politis.com.cy